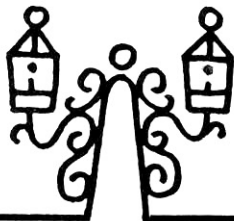

Plaanit ja "laanit" Liinskat ja "Laaniskat"

Minulta on tänäkin vuonna ainakin pari kolme kertaa kysytty, onko meillä Oulussa Plaanaoja vai "Laanaoja". Kun olen vastannut, että totta kai Plaanaoja, on sitten kysytty, mistä se sana plaana juontaa juurensa. Kun jälleen äskettäin näin naapurilehden muuten mainiossa reportaasissa Kaupunginjojaa puhuttavan Laanaojaksi, ilman lainausmerkkejä, sain kimmokkeen tähän tarinaan.

Lienen kyllä kirjoittanut plaanoista, mutta kukapa ne kaikki muistaa jos lukeekaan. Ja kertaus on opintojen äiti.

Kustaa Hautalan kirjoittaman Oulun historian III:ssa

puhutaan plaanoista ainakin kahdessa luvussa. Molemmista luvuista käy kiistatta selville, että Kaupunginjojan kahden puolen sijainneita rakentamattomia alueita kutsuttiin plaaneiksi. Hautala puhuu sekä plaanasta että plaanista. Hänen käyttämässään karttaotteessa on sana plaani. Lasimestari Johan Appelgren, jolla oli suuri kievarirakennus OOP:n nykyisen marmoriseinäisen pääkonttorin paikalla, pyysi 1833 maistraatilta lupaa saada käyttää taloansa vastapäätä olevaa heinää kasvavaa plaania kestikievarihevostensa syöttöpaikkana. Maistraatti suostui sillä ehdolla, että

Appelgren aitasi alueen. Myöhemmin lienee tätä plaanaa kutsuttu Appelgrenin puutarhaksi. Viimeinen kievarinpitäjä lienee muuten ollut Petter Holappa.

Jo 1835 kaivettiin Kaupunginjojaa ja seuraavana vuonna paalutettiin kävelyplaani — Promenad Plan—Kaupunginjojan kahden puolen Ison Uudenkadun (nyk. Isokatu) ja Kirkkokadun välille. Samanaikaisesti istutettiin näin syntyneisiin ojanvarsiuustikoihin puita. Hautala kertoo, että niitä syyskuussa 1838 tuotiin veneellä Matti Hiltulan tilalta Oulun suun kylästä. Kaikitekin veneet soudettiin Juurusojaa alas ja ylös, eihän silloin vielä ollut patoja! En tosin tiedä missä Hiltulan tila sijaitsi.

(!) istutuksia yritettiin hoitaa ja varjella sen takia myös karjalta ja hevosilta. Vaan eivät-hän ne, varsinkaan lehmät, välittäneet reklementeistä Moni isäntä sai sakkoja luvattomasta laiduntamisesta, ja kuten taisin kerran kertoa, myös professori Gustaf Topelliusta syytettiin vuonna 1839

kämnerioikeudessa siitä, että hänen karjansa oli päässyt kuljeskelemaan plaanoille. Mainio kaupunninlääkäri kuitenkin vapautettiin, kun hän ilmoitti, ettei hän tiennyt mitään karjansa vaelluksesta. taan karjansa vaelluksesta.

Vuonna 1850 ryhdyttiin plaanoja jälleen kunnostamaan. Syntyi hoidettuja kävelypaikoja (promenad), jotka varustettiin aitauksilla, silloilla ja takkirautaisilla penkeillä. Kuuluisan Ferd. von Wrightin oululaisittain klassillinen piirros vuodelta 1856 osoittaa, että Plaanaojan kahden puolen nykyistä Snellmanin puistoa vastaavalla alueella todella oli siisti promenadipuisto sohviineen. Tämän ja eräiden muiden puistojen nimien historiaan tekisi kyllä mieli vielä joskus palata.

Nimi Plaanaoja tulee siis sanoista plaana ja plaani. Laanasanaa ei ole käytetty missään yhteydessä, se kuuluukin vain niiden sanavarastoon, joilla kieli ei suju edes kahteen peräkkäiseen kerakkeeseen. Sara Wacklinin aikana tosin

puhuttiin vielä Juurusojasta, jollei nyt sitten ruotsiksi Stadsbäckenistä. Siihen aikaan kun toimin suomen kielen asentajana, selitin kyllä nämäkin asiat monelle mestarille. Vimmastuneen vihainen olen ollut aina, kun olen kuulut puhuttavan "Laaniskasta". Oulun kielessä on kyllä ollut Liinskoja ja Laanskoja ja oli-pahan edellämainitulla Petteillä Holapaskakin, mutta "Laaniska" on etelän slangia eikä kuulu kunnan oululaisen sanavarastoon.

Rohkenen suositella kaikille nuorille oululaiskollegoilleni!